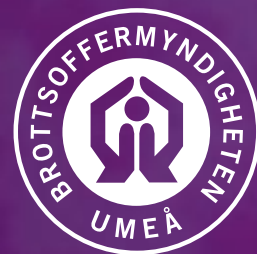

Brottsoffermyndighetens nyhetsbrev

Nummer 2 - 2006

Inblickar i Brottsoffermyndighetens verksamhet

Genom Brottsoffermyndighetens tre verksamhetsområden, brottsskadeersättningen, brottsofferfonden och kunskapscentrum vilar det framtida brottsofferarbetet på en stabil grund. Med ett ännu större engagemang från oss, från övriga rättsväsendet, sociala myndigheter, hälso- och sjukvården och de ideella organisationerna kommer vi att kunna flytta fram brottsoffrens positioner ytterligare.

Tidigare har myndigheten gett ut två olika nyhetsbrev, ett med brottsskadeersättning i fokus och ett där fondens verksamhet presenterats. Nu har vi slagit ihop dessa till ett nyhetsbrev. Det riktar sig till alla som är intresserade av brottsofferfrågor, professionellt och ideellt arbetande. I nyhetsbrevet vill vi presentera aktuella frågor från myndighetens olika verksamhetsområden och rapportera om nya forsknings- och utvecklingsprojekt. Nyhetsbrevet behåller sin pappersupplaga, men kommer snart ut även i elektronisk form. Därigenom kan det spridas till ännu fler enskilda personer som möter dem som är drabbade av brott.

I detta första nyhetsbrev med ett förändrat utseende passar vi på att ge er en bred bild av all den verksamhet som nu pågår hos oss. Flera av mina medarbetare presenterar sig och sina aktuella arbetsuppgifter. Med det hoppas vi att gamla och nya läsare ska öka sitt intresse för för brottsofferfrågorna och känna sig välkomna i sina kontakter med myndigheten.

Ta tillfället och få en inblick i hur vi arbetar med vårt angelägna uppdrag att värna om brottsoffrens intressen!

Margareta Bergström
Generaldirektör

Innehåll, nr 2

5 MINUTER MED.....	2
BROTTSOFFERMYNDIGHETENS MÖTEN MED BROTTSOFFER	
Växeln.....	3
Brottsofferfonden.....	3
Kunskapscentrum.....	3
Regressverksamheten.....	4
Servicetelefonen.....	4
NYHETER	
Vittnesstöd för alla.....	5
Aktuellt från brottsskadeenheten.....	5
Rättgångsskolan.....	6
Ett nationellt samordningsprogram.....	7
Vi syns på nätet.....	8
Myndighetens uppsatstävling.....	8
Myndighetens utmärkelse.....	8
Aktuellt från Kunskapscentrum.....	9
Nyheter från Brottsofferfonden.....	10
Regress - vad är det?.....	10
Myndighetens hatbrottsprojekt.....	11

Redaktion

Elisabeth Wikén Jidell
Maria Königsson
Gudrun Nordborg
Fredrik Selin
Hans Sjölander

För kostnadsfri
prenumeration kontakta
Brottsoffermyndigheten, gärna
via e-post till:
registrator@brottsoffermyndigheten.se

nyhetsbrev

5 minuter med...

PER RUBING BROTSSKADECHEF

- *Hur ser du på den tid som har varit och utvecklingen inom brottsskadeenheten?*

Brottsskadeenheten har ökat i flera avseenden sedan starten 1994. Från början fanns fem rotlar som arbetade med handläggning av brottsskadeärenden och idag har vi hela nio rotlar som utför detta arbete. Summan utbetald brottsskadeersättning har mer än fördubblats sedan 1994, från ca 40 till ca 90 miljoner kr per år. Antalet inkomna ärenden har också ökat, från ca 4 000 till ca 11 000 ärenden. Arbetssituationen har blivit mer pressande på grund av trycket utifrån och att allt högre krav ställs på en effektiv handläggning.

I takt med att Brottsoffermyndigheten har blivit mer känd har antalet aktörer inom rättsväsendet och ideella organisationer som hör av sig till oss för att få svar på frågor rörande skadestånd ökat. Vi är ständigt efterfrågade vid utbildningar inom rättsväsendet, försäkringsbranschen och ideella organisationer för att förmedla den viktiga kunskap som brottsskadeenheten genererar.

Brottsoffermyndighetens referatsamling var först bara en bilaga till årsredovisningen. Numera är den en egen publikation som används inom rättsväsendet, av försäkringsbolag och ideella organisationer.

- *Hur ser du på utvecklingen av ersättningsnivåerna?*

Under de år som Brottsoffermyndigheten har varit verksam har vi sett en avsevärd höjning av skadestånden till brottsoffren, särskilt när det gäller skadeståndsposten kränkning. Genom att publicera avgöranden i vår referatsamling och i våra nyhetsbrev har vi nått ut till rättsväsendet och på sätt dragit vårt strå till stacken för att påverka utvecklingen när det gäller kränkningersättningen. Det är alltså en positiv utveckling vi sett och ser, även om den kanske inte går lika fort i nuläget. En annan positiv utveckling är att skadeståndsfrågor, och speciellt frå-

gor om kränkningersättning, engagerar media och allmänheten som aldrig förr. Exempelvis innehåller de allra flesta tidningsreportage om brottmålsdomar numera också en beskrivning av det skadestånd som dömts ut.

- *Vad händer på brottsskadeenheten framöver?*

Brottsskadeenhetens uppgifter har ökat markant sedan starten av myndigheten och fortsätter att öka. Utöver de uppgifter vi har idag tillkommer nya utmaningar i form av två nya ersättningsformer: europeisk brottsskadeersättning och ersättning till barn som har bevittnat våld av eller mot närstående personer. Båda ersättningsformerna kommer att innebära en ökad administration och bidra till mer arbete för oss. Sammant-

get med de ordinarie arbetsuppgifterna, som även de ökar i omfattning, kommer brottsskadeenheten säkert att växa ytterligare för att vi ska kunna leva upp till de krav som allmänheten ställer på oss. Det blir också allt viktigare i dagsläget, då allt fler brottsanmälningar inte går vidare till åtal utan läggs ner av polisen på ett tidigt stadium, att staten tar ansvar för ersättningsfrågorna och därmed bidrar till att brottsoffren får en viss upprättelse.

- *Vad innebär den ökade arbetsbelastningen för dig och brottsskadeenheten?*

Jag tror att det blir än viktigare att få fram administrativa rutiner för en så effektiv handläggning av ärendena som möjligt, samtidigt som enhetens personal måste tillförsäkras en bra arbetssituation. Tyvärr har anstormningen av ansökningar tidvis inneburit tuffa utmaningar för de anställda, särskilt i samband med förändringar i personalstyrkan. Det är

också viktigt att handläggningen flyter smidigt hela vägen, från registrering till expediering och utbetalning av beviljad ersättning, så att vi kan fortsätta att hålla en bra servicenivå gentemot de brottsoffer som vi ska betjäna.

- *Vad önskar du för framtiden?*

Jag önskar att polisen i högre grad utreder brott där den misstänkte gärningsmannen är under 15 år för att möjliggöra att barn och ungdomar kan få den ersättning som de har rätt till. Jag hoppas också att brottsoffer i allmänhet informeras om rätten till brottsskadeersättning och får hjälp med att hitta till oss med sina anspråk.

Per Rubing
Brottsskadechef

NY REFERATSAMLING

Brottsoffermyndigheten redovisar fr.o.m. 1998 sin rättstillämpning i en särskild referatsamling. Den senaste utgåvan publicerades i juni 2003. En ny version är under utarbetande och kommer att vara klar under våren. Som vanligt kommer samlingen att innehålla referat av avgöranden som Brottsoffermyndigheten uppfattar som gällande skadeståndsrättslig praxis. Samlingen innehåller också information om brottsskadelagen och dess praktiska tillämpning samt Brottsoffermyndighetens syn i vissa skadeståndsrättsliga frågor.

Referatsamlingen kan beställas via Fritzes, www.fritzes.se.

Brottsoffermyndighetens möten med brottsoffer

VÄXLN

Kontakten med Brottsoffermyndigheten sker många gånger via telefon. För många som ringer till myndigheten blir den första kontakten mötet med oss i växeln. Vi tar emot ungefär 100 samtal varje dag från brottsoffer, rättsväsendets aktörer, ideella organisationer, media och andra myndigheter. Vissa som ringer önskar allmän information om möjligheten till ekonomisk kompensation vid brott och kan då enkelt få det via en knappvalsfunktion. Via den kan man även beställa ansökningsblanketter. Om man har frågor om brottsskadeersättning kan man knappa sig vidare till en av myndighetens beredningsjurister. Att vi infört en knappvalsfunktion har medfört att väntetiderna i växeln minskat. Möjligheten att få personlig information, som uppskattas mycket, finns dock alltid kvar.

De som drabbats av brott uppmanas ofta av exempelvis polis, brottsofferjour, kvinnojour eller försäkringsbolag att kontakta Brottsoffermyndigheten. Det kan röra sig om frågor gällande skadeståndsanspråk men vanligast är förstås frågor kring hur man ska gå vidare för att få ut ett eventuellt skadestånd för det brott man blivit utsatt för. Vi får även mängder av andra frågor om brottsoffers rättigheter, möjligheten till skydd, ny lagstiftning, Brottsofferfonden m.m. Sådana samtal slussar vi vidare till någon med specialkunskaper.

Att bli utsatt för brott innebär för de allra flesta att man hamnar i en situation med ovana känslor och oro. Detta gör att det kan vara svårt att veta vart man ska vända sig för att få svar på sina frågor. Vår uppgift i växeln är att se till att den som ringer får ett bra bemötande oavsett om det handlar om frågor som myndig-

hetens personal kan hjälpa till med eller om det är tydligt att vi bör hänvisa vidare till någon annan myndighet eller expert.

I växeln kommer vi i kontakt med människor med olika bakgrund som utsatts för olika typer av brott. Det finns de som har behov av att prata om det de har varit med om. De allra flesta som vi möter i växeln är vänliga och tålmodiga. Det finns även de som är arga eller besvikna över beslut som fattats i rättskedjan liksom över att få vänta på Brottsoffermyndighetens beslut angående ersättning. Gemensamt för samtliga är önskan att bli bemött med respekt samt få bästa möjliga svar på sina frågor. Vi i växeln gör vårt bästa för att bidra till det.

*Robert Burström
Louise Örnberg*

BROTTSOFFERFONDEN

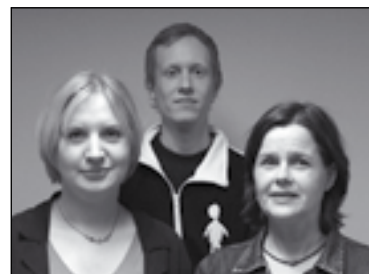
Många som har utsatts för brott väljer att själva engagera sig för brottsoffer antingen i en ideell förening eller helt privat. Skälen till det är säkert många. De som vi kommer i kontakt med gör det huvudsakligen av två skäl. Vissa vill dela med sig av sina erfarenheter för att visa hur livet kan förändras efter ett brott. Andra har sett tydliga brister i samhällets stöd till brottsoffer och vill bidra till ett bättre bemötande genom att driva olika typer av stöd- och utvecklingsprojekt.

Brottsofferfonden har kunnat finansiera många intressanta projekt där brottsoffer står bakom såväl idé som genomförande. Några exempel är filmen *Hemlängtan* och boken *Här bor jag*. Båda illustrerar kvinnors utsatthet för incest och andra sexuella övergrepp. Både filmen och boken har färdigställts av kvinnor som har engagerat sig i föreningen Stödcentrum BEDA i Göteborg. Många brottsoffer går ur offerrollen och blir starka överlevare, deras erfarenheter är viktiga. Inom kvinnojourerna finns många aktiva kvinnor som bidrar med egen erfarenhet i arbetet för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Detta engagemang har i många fall lett till framgångsrikt opinions- och utvecklingsarbete. Glädjande är att även unga brottsoffer engagerar sig. Förra året gavs

t.ex. boken *Offer på en sekund* ut. Den har skrivits och illustrerats av en ung kille som oprovocerat blivit misshandlad och handlar om hans upplevelser och möte med rättsväsendet.

De forskare som har beviljats medel har en respektfull inställning till sina informanter och är mycket måna om att forskningsarbetet ska bedrivas etiskt och korrekt. Många delar även med sig av sina forskningsresultat i form av föreläsningar för ideellt verksamma stödpersoner och på Brottsoffermyndighetens publika arrangemang. På så vis bekräftas brottsoffers erfarenheter som viktiga för det fortsatta brottsofferarbetet.

Att ta del av alla projektansökningar till Brottsofferfonden är ett intressant arbete. Genom ansökningarna får vi på Brottsoffermyndigheten en god kunskap om hur brottsofferarbetet i Sverige utvecklas, och om hur samhällets stöd upplevs av brottsoffer. Det är mycket glädjande att se att det finns en väldig kraft och vilja till att bidra till en bättre situation för brottsoffer.

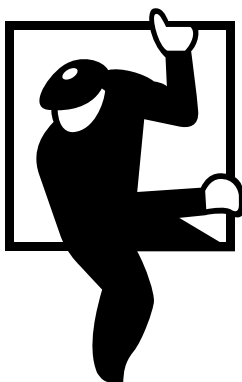

*Elisabeth Wikén Jidell
Maria Königsson
Fredrik Selin*

KUNSKAPSCENTRUM

Liksom mina kollegor får jag telefonsamtal och mailfrågor från brottsoffer. Jag har också haft många minnesvärda samtal i samband med föreläsningar på universitet och på olika fortbildningar, särskilt efter föreläsningar om våld i nära relationer. Beskrivning av och exempel på våldets normaliseringsprocess, ett mönster som kan rymma många variationer, men ändå framstår som mönster

på grund av gemensamma grunddrag, har ofta lett till förtroenden efteråt. Inte så sällan har de inletts med orden: "Det kändes som om du föreläste om mig". Kvinnorna som formulerat sig så har haft vitt skilda sociala positioner. I många fall har jag fått höra deras kanske första ifrågasättande av den våldsamme mannen, men i många fler fall har kvinnor berättat om utdragna och komplicerade processer för att åstadkomma en brytning med honom. Ännu starkare intryck har jag fått av kvinnor och män som känt igen sin egen uppväxt "i våldets närhet" och sin extrema utsatthet som barn när pappa våldförde sig på mamma. Många har visat lättnad över att problematiken numera inte är helt tabubelagd, lättnad av att också forskare bidragit till att belysa utsattheten vilket också bidragit till att reducera den skambelagda upplevelsen av att vara "den enda i världen" som haft dessa våldsamma erfarenheter i sin vardag. Samtidigt är det uppenbart att många av dessa våldsutsatta lever under fortsatta hot. Dramatiska frågor om vart man vänder sig för att få säkerhets- och skyddsåtgärder är vanliga i dessa samtal.

Variationerna av upplevd utsatthet är stor. Andra exempel på samtal som fastnat i minnet handlar om personer som utsatts för inbrott i sina hem och där arvegods, gåvor och andra föremål med stort affektionsvärde har stulits. Dessa brottsoffer berättar också om starka upplevelser av kränkning och kan beskriva att brottet också lett till andra skador eftersom de känner oro, otrygghet och fått sömnproblem. Att då förklara kränkningens juridiska gränser och att brottsskadeersättning i princip inte går att få efter egendomsbrott kan leda till reaktioner av besvikelse och förtvivlan. Det känns ibland grymt att orsaka detta, att jag och kollegorna på Brottsoffermyndigheten "tvingas" ge vissa svar, men det är

lärorikt att lyssna och att försöka förstå. Om den som väckt frågorna också kan förmås att göra detta beträffande svaren kan man avsluta ett meningsfullt samtal. Men också att ta emot ilska, upprördhet i ett samtal som sedan vänder till lugnare toner kan kännas meningsfullt. Beskrivs en situation där konkreta råd bör kunna leda till avgörande förbättringar så ökar graden av meningsfullhet. Självklart är de allra trevligaste samtalen de som innehåller beröm och uppskattning. Och sådana berättelser får vi också förmedla; om poliser som gjorde "allt" rätt, om målsägandebiträden som livlinor, om mycket betydelsefulla personer inom de ideella brottsofferorganisationerna osv. Vi hoppas givetvis på många fler sådana tecken på kompetent brottsofferarbete.

*Gudrun Nordborg
Informationschef*

REGRESSVERKSAMHETEN

Som anställd på regressavdelningen kommer jag dagligen i kontakt med gärningsmän och deras anhöriga. Ett samtal som berört mig kom från en kvinna som riskerade att bli ett brottsoffer. Hon hade träffat en ny man men visste inte riktigt om hon ville gå vidare med förhållandet och flytta ihop med honom. Mannen betalade varje månad av på en skuld som han hade till myndigheten men ville inte säga något om hur den skulden hade uppkommit. Därför bestämde hon sig för att ringa till myndigheten för att få information om vad han dömts för.

I hans akt kunde jag genom att läsa vårt beslut se att han dömts för att ha trakasserat sin före detta sambo. Förföljelserna hade börjat efter det att hon brutit förhållandet. Av Brottsoffermyndigheten blev den före detta sambon tillerkänd en relativt hög summa i brottsskadeersättning, den skuld som vi nu krävde

gärningsmannen på. Innan vi lämnar ut uppgifter måste vi alltid göra en sekretessbedömning men i detta fall kunde jag, eftersom myndighetens beslut är en offentlig handling, förmedla det som framkom av beslutet för kvinnan.

Av samtalet förstod jag att hon inte blev överraskad utan snarare fick sina misstankar bekräftade och att hon skulle försöka dra sig ur förhållandet på ett smidigt sätt. Efteråt har jag många gånger tänkt på kvinnan och undrat över hur det gick. Vi som arbetar på regressavdelningen ser ofta, när det rör sig om denna typ av brott, hur historien återupprepar sig. Ibland fortsätter gärningsmannen att begå brott riktade mot sin före detta sambo eller hustru flera år efter att förhållandet tagit slut. I andra fall har gärningsmannen gått vidare, inletts ett nytt förhållande, för att några år senare dömas för brott mot den nya kvinnan.

Ann-Louise Grehn

SERVICETELEFONEN

Jag arbetar som beredningsjurist på brottsskadeenheten. På denna enhet är personalen indelad i rotlar. Varje rotel består av en beredningsjurist och en beslutsfattare. När en ansökan om brottsskadeersättning kommer in till Brottsoffermyndigheten lottas ärendet ut på någon av rotlarna. Beredningsjuristerna är sökandens kontakt på myndigheten. När en sökande vill fråga något eller meddela något kontaktas den rotel som har hand om ärendet. Detta innebär att jag dagligen kommer i kontakt med brottsoffer.

Dessutom ska jag vid något eller några tillfällen varje vecka svara i Brottsoffermyndighetens servicetelefon. Till servicetelefonen kan vem som helst som har frågor med anknytning till myndighetens verksamhet vända sig. Även här kommer jag i kontakt med brottsoffer som har frågor om ekonomisk kompensation men även andra frågor om t.ex. rätten till målsägandebiträde, särskild företrädare för barn, besöksförbud och rättegångsförfarandet. Vanligast är dock frågor om vad man kan yrka i ersättning för en viss skada, hur man ska fylla i myndighetens ansökningsblankett och när man med hopp om framgång kan ansöka om brottsskadeersättning.

Till servicetelefonen vänder sig främst brottsoffer men också exempelvis advokater, studenter eller anhöriga till brottsoffer. Frågorna är av mycket skiftande karaktär och det är ibland en utmaning att på kort tid ge ett så utförligt svar som möjligt eller hänvisa till någon annan.

Kontakten med de människor som vänt sig till Brottsoffermyndigheten präglas i vissa fall av upprördhet eller uppgivenhet. Detta är inte så konstigt med tanke på att det ofta handlar om människor som blivit utsatta för brottsliga gärningar. Vår uppgift är naturligtvis att hjälpa till i första hand med ersättningsanspråk men även att försöka informera om andras arbete för brottsoffer. Kontakterna med brottsoffer är värdefulla för myndigheten. Genom berättelser om utsatthet får vi unika inblickar i hur situationen för brottsoffer är, hur lagstiftningen fungerar och därmed om vad som bör och kan förbättras.

Fredrik Hannu

rättsprocessen och bemötandefrågor. Vi bjuder in domare, åklagare, polis och målsägandebiträden till att föreläsa om sin roll i processen. Föreläsningar om bemötandefrågor genomförs i samarbete med t.ex. psykologer eller andra som i sitt yrke kommer i kontakt med brottsoffer. Vittnesstödens uppgift är att fungera som stöd både för vittnen och för målsägande. Men det är speciellt de målsägande som inte har målsägandebiträde som är i behov av stöd.

Vilket stöd kan vittnesstöden erbjuda? Stöd kan ju innebära så många olika saker. Syftet är att öka tryggheten inför domstolsförhandlingen. Det medmänskliga stödet att finnas nära till hands om man behöver prata med någon är en av verksamhetens grundstenar. Många har frågor om hur en rättegång går till, men det är lika många som vill prata om något helt annat för att skingra tankarna en stund. Utgångspunkten är att vittnesstödet aldrig kommenterar eller pratar om det enskilda fall som rättegången handlar om och den principen ger rollen tydliga ramar. Vittnesstödet kan erbjuda möjlighet att vänta i vittnesstödsrummet istället för i det allmänna väntrummet, något som är särskilt uppskattat. En viktig uppgift är också att tillhandahålla praktisk information om vad som händer efter rättegången och vilken stödverksamhet som finns lokalt.

vittnesstöd

Under våren 2006 planerar vi att anordna utbildningar i Luleå, Härnösand, Sollentuna och Uppsala. Brottsoffermyndigheten arrangerar utbildningen i samverkan med den lokala brottsofferjour som är vittnesstödens uppdragsgivare efter utbildningen. Det pågår även andra utbildningar som brottsofferjourer anordnar och ibland föreläser personal från myndigheten på dem om t.ex. skadestånd och brottsskadeersättning.

Förutom kommande vittnesstödsutbildningar arbetar vi med höstens temadag för landets vittnesstödsamordnare. Temadagen kommer att hållas i Stockholm i

november. Vittnesstödsverksamhet är fortfarande nytt vid många domstolar så vi kommer att ha mycket att göra ett bra tag framöver. Målen är dock tydliga; kompetens och kvalitet i verksamheten och vittnesstöd för alla.

Hanna Lindell
Jurist och projektledare

AKTUELLT FRÅN BROTTSKADEENHETEN

Brottsoffermyndigheten beslutar i ärenden om brottsskadeersättning. I de flesta fallen avgörs ett ärende av en tjänsteman som har juridisk utbildning och som har längre eller kortare erfarenhet av domstolsarbete. Ärenden som gäller stora belopp eller är av svårare karaktär avgörs av generaldirektören.

Hos Brottsoffermyndigheten finns också en nämnd som är det högsta beslutande organet i ärenden om brottsskadeersättning. Nämnden skall avgöra ärenden som är av principiell betydelse eller annars av större vikt. Nämnden får även avgöra andra ärenden. Ofta prövar nämnden ärenden under ett särskilt tema.

Vid ett sammanträde i februari 2006 tog nämnden ställning till kränkningsersättning vid ett antal ärenden som gällde mordbrand. Det brottet hör till gruppen allmänfarliga brott i 13 kapitlet brottsbalken. Utmärkande för den typen av brott är att de berör en obestämd och vidsträckt krets av personer och att de därmed i regel inte ger rätt till ersättning för kränkning. Mot bakgrund av vad Högsta domstolen har anfört i rättsfallet NJA 1998 s. 310 kan dock det allmänfarliga brottet i vissa fall beröra en enskild person på ett sådant sätt att rätt till kränkningsersättning kan bli aktuell. Det torde vara fallet om brottet är medvetet riktat mot en eller flera bestämda personer eller om gärningsmannen medvetet

Nyheter

WITNESSTÖD FÖR ALLA

Brottsoffermyndigheten har ett regeringsuppdrag att tillsammans med Domstolsverket verka för att vittnesstödsverksamhet bedrivs vid landets tingsrätter och hovrätter. Enligt den kartläggning som myndigheten gjorde under hösten 2005 finns idag vittnesstödsverksamhet vid samtliga tingsrätter. Arbetet tar dock inte slut där! Det finns ett ständigt utbildningsbehov och det är sådana utbildningar, förutom utvecklingsarbete, som till stor del sysselsätter oss som arbetar med vittnesstöd.

Syftet med utbildningen är att ge vittnesstöden grundläggande kunskaper om

utsatt en eller flera särskilda personer för en påtaglig risk. Även om gärningen inte kan anses vara riktad mot en viss person eller krets kan omständigheterna vara sådana att rätt till ersättning för kränkning föreligger. Om det allmänfarliga brottet leder till att en eller flera personer skadas och gärningen utgjort ett uppsåtligt brott mot liv eller hälsa enligt 3 kap brottsbalken, föreligger i regel rätt till ersättning för kränkning. Nedan redovisas vissa ärenden som prövades vid nämndens sammanträde i februari.

* En kvinna befann sig i sin lägenhet när hon plötsligt kände röklukt. När hon tittade ut genom ett fönster såg hon rök utanför och hon hörde att någon skrek nere på gatan. Hon sprang ut och möttes av svart brandrök som kom ut från en grannes lägenhet. Hon rusade då tillbaka in i sin lägenhet och stängde dörren. Hon plockade åt sig diverse tillhörigheter och sprang ut igen. Hennes lägenhet fick rökskador och en lindrig sotskada i vardagsrummet. Branden hade anlagts av grannen i syfte att ta sitt eget liv. Tingsrätten dömde grannen för mordbrand. Domstolen fann att någon ersättning för kränkning inte kunde utgå till kvinnan eftersom branden inte anlagts i syfte att ofreda henne. Hennes personliga integritet hade enligt tingsrätten inte kränkts på ett sådant sätt att ersättning skulle utgå.

Brottsoffermyndigheten fann inte skäl att frångå den bedömningen och avslog en ansökan från kvinnan om brottsskadeersättning för kränkning.

* En sjuuttonårig pojke låg och sov på morgonen i sin bostad på femte våningen i ett sexvåningars flerfamiljshus. En man, som bodde på våningen under, anlade bränder i sin lägenhet. Mannen låste sedan sin dörr och lämnade bostaden. Pojken vaknade av att det brann på balkongen och att rutor krossades cirka en meter från hans huvud. Lägenheten var rökfyllt och han flydde ut genom trapphuset. Han fick bland annat andningssvårigheter. Det fanns risk för att han kunde ha blivit rökgasförgiftad och brunnit inne. Tingsrätten dömde mannen för mordbrand.

Brottsoffermyndigheten tillerkände pojken brottsskadeersättning för kränkning med 10 000 kr.

* En kvinna upptäckte sent på natten att någon hade försökt att anlägga en brand

i ett plastskynke som hon satt upp för att täcka ett trasigt fönster i bostaden. Hon kände sig rädd och övernattade därför i en grannes lägenhet. Grannen stannade i kvinnans bostad. På natten kastade en man in en flaska i den bostaden. Flaskan innehöll bensin som mannen hade antänt. Det började brinna i köket som blev övertänt och vardagsrummet rökskadades. Kvinnan stannade kvar i grannens lägenhet tills brandkåren kom till platsen. Tingsrätten dömde mannen för grov mordbrand.

Brottsoffermyndigheten tillerkände kvinnan brottsskadeersättning för kränkning med 15 000 kr.

* En kvinna var på besök med sina två barn (fem respektive tre år gamla) hos en bekant, som bodde på fjärde våningen i ett hyreshus. Det strömmade plötsligt in rök via brevinkastet och när de öppnade lägenhetsdörren vällde rök in från trapphuset. De stängde omedelbart dörren. På grund av en kraftig rök i lägenheten gick familjen ut på balkongen, där de blev kvar under lång tid tills brandkåren kom till undsättning via en brandstege. Det visade sig senare att någon anlagt brand i hisskorgen på tredje våningen i hyresfastigheten. Vid tillfället inandades kvinnan och barnen rök i viss omfattning. Polisen la ner förundersökningen på grund av uteblivet spaningsresultat.

För den allvarliga kränkning av kvinnans och barnens personliga integritet som brottet inneburit, hade de var och en rätt till brottsskadeersättning med 10 000 kr.

De redovisade ärendena finns även i den nya referatsamling som Brottsoffermyndigheten kommer att ge ut under våren.

Hans Sjölander
Avdelningsdirektör

RÄTTEGÅNGSSKOLAN

Brottsutsatt

Att bli drabbad av ett brott är för de flesta en dramatisk och omskakande upplevelse. Många brottsoffer har dåliga kunskaper om hur det svenska rättssystemet fungerar och vilka rättigheter de har.

Polis och åklagare har en långtgående informationsskyldighet mot dem som drabbats av brott men för att informationen ska nå fram till brottsoffret krävs i många fall att den ges både muntligen, skriftligen och att den också upprepas.

Kallelsen upplevs som brysk

När kallelsen från tingsrätten når målsäganden har det ofta gått en längre tid sedan brottet begicks. Vissa brottsoffer tror att en rättegång inte längre är aktuell och man har börjat lägga händelsen bakom sig. I och med kallelsen väcks minnena av de obehagliga händelserna till liv och många är väldigt nervösa och oroliga inför rättegången. Man kan också ha felaktiga föreställningar och förväntningar på hur en rättegång går till, ofta baserade på utländska rättegångsfilmer som inte ens ger en sann bild av det landets rättssystem och allra minst hur det fungerar i Sverige. Flera målsägande tror att åklagaren ska kontakta dem för att tillsammans förbereda inför rättegången. De felaktiga förväntningarna kan resultera i besvikelse, att man känner sig illa behandlad av rättssystemet och en motvilja till att i framtiden polisanmäla och medverka till upplösningen av brott.

Informationskväll för målsägande

För att motverka att målsägande känner sig oroliga och har felaktiga förväntningar på den kommande rättegången driver Brottsoffermyndigheten sedan 2004 ett projekt kallat Rättegångsskolan. Målsättningen med Rättegångsskolan är att målsägande ska känna sig lugnare och tryggare och på så sätt kunna koncentrera sig på att berätta vad de upplevt. En trygg målsägande lämnar en säkrare utsaga och Rättegångsskolan bidrar på så sätt till att öka rättssäkerheten. Rättegångsskolan hålls på kvällstid i en tingsrätts lokaler.

Kvällen inleds med att representanter från Brottsoffermyndigheten hälsar alla deltagare välkomna och därefter visar dem runt i tingrättens lokaler. Det som bland annat visas är var uppställningarna finns, var målsäganderum, samtalsrum

och expedition finns och hur man hittar till de olika rättssalarna. Därefter får deltagarna gå in i en rättssal för att lyssna till ett föredrag om rättsprocessen med inriktning på de rättigheter som finns för målsägande. Efter det följer en föreläsning om konsekvenser av att ha blivit utsatt för brott. Sedan, efter en fikapaus, får deltagarna se en film om hur en svensk rättegång går till. Filmen är inspelad i samarbete med Juridiska institutionen vid Umeå universitet. Kvällen avslutas med en frågestund. Deltagarna får dessutom en bok med sig hem. Boken, *Rättegången - hur blir den?*, är skriven just för deltagarna och ska fungera som en lättläst guide för hur rättegången går till. Den finns även i fulltext på myndighetens hemsida.

Orter där Rättegångsskolan erbjudits

Hittills har Rättegångsskolan erbjudits i Umeå, Malmö, Härnösand, Luleå, Växjö, Borås och Örebro. På de flesta orterna har Rättegångsskolan erbjudits två gånger per termin. Ungefär var fjärde person som blir inbjuden till Rättegångsskolan deltar. När Brottsförmyndigheten undersökte varför inte fler personer deltar framkom att de allra flesta var intresserade av att delta men att de av någon anledning var förhindrade. Efter varje tillfälle får deltagarna skriftligen svara på några frågor om kvällen. På frågan – Skulle du rekommendera andra att delta i Rättegångsskolan? har hittills ingen svarat nej. Sammantaget är alla som deltagit i Rättegångsskolan positiva till att de fått delta och många av dem som inte deltog hade gärna deltagit om de hade haft möjlighet.

Hur nås alla målsägande i Sverige?

Sverige har drygt 60 tingsrätter och hovrätter och till vissa av tingsrätterna hör tingsställen dit tingsrätten åker för att hålla förhandlingar. Med nuvarande koncept skulle alltså cirka 250 rättegångsskolor behöva hållas varje år för att alla skulle få chansen att delta och då skulle

ändå inte alla målsägande nås eftersom de kanske inte har möjlighet att delta den aktuella kvällen. Även om Rättegångsskolan fungerar väl kan den alltså vara svår att genomföra i nationell skala. Brottsförmyndigheten håller därför för närvarande på att utvärdera de synpunkter som lämnats och bearbeta de lärdomar som Rättegångsskolan gett för att utreda förutsättningarna att förändra eller utveckla konceptet för att nå fler brottsoffer.

Ulf Hjerpe
Jurist och informatör

ETT NATIONELLT SAMORDNINGS-PROGRAM FÖR BROTTSOFFERFRÅGOR

För att de som drabbats av brott ska känna att de får ett korrekt bemötande i rättsväsendet och i kontakten med andra aktörer på brottsofferområdet krävs kunskap om brottsoffers reaktioner, rättigheter och behov. Brottsoffer måste också få information om vilka rättigheter de har och hur rättsprocessen fungerar så att de inte bär på förväntningar som inte kan uppfyllas. Dessutom krävs att det finns kunskap bland dem som kommer i kontakt med brottsoffer vad andra aktörer har för uppgifter och vad de kan erbjuda. Slutligen krävs att alla aktörer samverkar i sina insatser. På så vis kan man undvika att brottsoffer upplever en andra kränkning och bidra till att medborgarna har förtroende för samhällets förmåga att hantera brottslighet och ta hand om brottsoffer.

Brottsförmyndigheten har av regeringen fått i uppdrag att i samverkan med andra berörda aktörer som t.ex. Rikspolisstyrelsen, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen

och Brottsförebyggande rådet ta fram ett nationellt samordningsprogram för brottsofferfrågor. Syftet är att föreslå hur samordningen av brottsofferfrågor bör bedrivas på lokal och central nivå. En särskild del av samordningsprogrammet ska omfatta arbetet med sexualbrotts-offer. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juni 2007.

Arbetet med att ta fram samordningsprogrammet kommer att utföras i nära samverkan med övriga aktörer på området. En utgångspunkt för arbetet med samordningsprogrammet är de myndigheter som särskilt pekas ut i Brottsförmyndighetens uppdrag. Arbetet inleds genom att representanter från de utpekade myndigheterna bjuds in till ett första referensgruppsmöte.

Det finns en risk att en handlingsplan eller ett samordningsprogram blir till ett dokument som inte kommer till praktisk användning och inte heller leder till konkreta förändringar. För att undvika det måste samordningsprogrammet förankras. Det är viktigt att ta tillvara den kunskap och de synpunkter som finns inom varje organisation. En målsättning för arbetet är att gå mot en formaliserad samverkan där samordningen är integrerad i organisationerna istället för att vara avhängig enskilda eldsjälär.

Idéer och synpunkter på vad samordningsprogrammet bör innehålla kan lämnas till mig som är ansvarig för framtagandet av programmet vid Brottsförmyndigheten.

Ulf Hjerpe

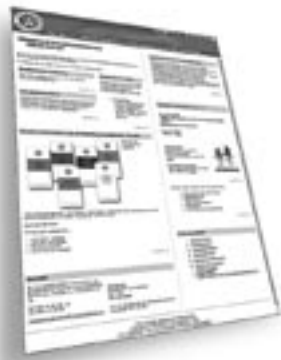
Besök oss!
Dygnet runt på:

www.brottsformyndigheten.se

VI SYNS PÅ NÄTET!

www.brottsoffermyndigheten.se

Brottsoffermyndighetens hemsida på Internet är en allt viktigare informationskanal och här finns mycket att hämta. Via hemsidan kan man läsa och skriva ut myndighetens samtliga broschyrer och foldrar på olika språk, böcker och rapporter, program till temadagar, remissvar, pressmeddelanden och mycket mera. Ansökningsblanketten för brottsskadeersättning kan man numera fylla i direkt på nätet och för den som vill beställa tryckt informationsmaterial (kostnadsfritt) finns en enkel beställningsrutin. Myndighetens referatsamling, som återger korta sammanfattningar av vägledande avgöranden avseende kränkingsersättning, finns i fulltext på hemsidan – och på nätet uppdateras den kontinuerligt med nya referat. Vi försöker utveckla funktionaliteten och göra sidan både mer användarvänlig, informativ och interaktiv. Under våren 2006 lanseras en helt ny webb – håll utkik!

www.brottsofferportalen.se

Brottsoffermyndigheten fick i regleringsbrevet för 2006 uppdraget att upprätta en brottsofferportal.

Vår ambition är att locka många andra myndigheter och organisationer att bidra med material, d.v.s. länkar. Innehållet kommer ämnesmässigt troligen att omfatta flera fält, t.ex.:

- Juridik (lagstiftning, rättegång m.m.)
- Hälso- och sjukvård (behandling, rehabilitering etc.)
- Sociala stödinsatser (socialtjänst, ideella organisationer)
- Ekonomi (skadestånd, försäkring, brottsskadeersättning)

Arbetets första fas innebär en inventering av tänkbara samverkanspartners och materialleverantörer. Som vi ser det bör portalen vara mer än en gemensam hemsida där man snabbt länkas till olika myndig-

heters och organisationers hemsidor. Portalen bör ge en samlad bild och avsevärt underlätta för användaren att söka och finna relevant information oavsett vem som i grunden "äger" ett dokument.

Målet är en förtroendeingivande och lättnavigerad sida med aktuellt innehåll av hög relevans för brottsoffer. Portalens målgrupp är först och främst brottsoffer men även andra, t.ex. personal inom rättsväsendet, aktiva inom ideella organisationer på brottsofferområdet, personal inom socialtjänst och hälso- och sjukvård, forskare, politiker, media och intresserad allmänhet kommer säkert också att ha nytta av den.

Mari Printz Norell
Informator med ansvar för bibliotek och webb

BROTTSOFFERMYNDIGHETENS UPPSATSTÄVLING

Brottsoffermyndigheten utlyser regelbundet en uppsatstävling för studenter. Uppsatsen skall vara på lägst C-nivå och placera brottsoffret i centrum. Ämnet kan vara juridik, sociologi, psykologi, medicin, hälso- och sjukvård, ekonomi eller något annat. Många av de uppsatser som har deltagit i tidigare tävlingar har varit examensarbeten i juridik och C-uppsatser i sociologi, psykologi eller socialt arbete. Vi uppmuntrar även studenter inom andra ämnen att bidra med mer och ny kunskap om brottsoffer.

Den sjätte omgången av Brottsoffermyndighetens uppsatstävling *Brottsoffer i fokus* avslutades i januari 2006. Det inkom rekordmånga uppsatser, hela 52 stycken! Vilka tre uppsatser som får pris kommer att vara klart i mitten av juni 2006.

Nuvarande tävlingsperiod är fr.o.m. 1 februari 2006 t.o.m. 30 juni 2007.

Tävlingsjury utgörs av Rådet för Brottsofferfonden.

De tre bästa uppsatserna belönas enligt följande: Första pris: 15 000 kr Andra pris: 10 000 kr. Tredje pris: 5 000 kr

Förslag på uppsatsämnen finns på Brottsoffermyndighetens hemsida.

BROTTSOFFERMYNDIGHETENS UTMÄRKELSE

Brottsoffermyndigheten delar en gång per år ut en utmärkelse till någon som under det gångna året har gjort en betydande insats för brottsofferarbetet i Sverige. Utmärkelsen delades ut första gången för året 1999. Pristagaren belönas med 10 000 kr och ett diplom.

2005 års utmärkelse tilldelades Magnus Lindgren, viktimolog och psykolog, chef för Brottsofferenheten vid Polismyndigheten i Uppsala. Magnus Lindgren fick utmärkelsen för att han engagerat, uthålligt och med olika medel - ideellt stödarbete, professionella möten och viktimologisk forskning - starkt bidragit till ett bättre bemötande av brottsoffer.

AKTUELLT FRÅN KUNSKAPSCENTRUM

Bland Brottsoffermyndighetens uppgifter ingår att sprida information om angelägna brottsofferfrågor. En viktig del är att nå fram till brottsoffer med information om deras rättigheter, särskilt rätten till brottskadeersättning, en annan att sprida information om Brottsofferfonden och resultat av projekt som finansierats av den. Här vill jag beskriva arbetet med utåtriktade verksamheter inom myndighetens Kunskapscentrum, som inkluderar detta men ofta också innebär något därutöver. En del är att myndigheten regelbundet inbjuder till temadagar och seminarier som syftar till fortbildning. Nästan 3 000 personer deltog i sådana utbildningstillfällen under 2005.

Internationella Brottsofferdagen

Vissa traditioner har etablerats. En sådan är högtidlighållandet av Internationella Brottsofferdagen den 22 februari på Norra Latin i Stockholm tillsammans med en rad ideella organisationer. I år skedde det för sjunde gången och temat denna gång var "Brottsoffer i mediasamhället".

"Umeå-dagen"

En annan tradition är att Brottsoffermyndigheten i samarbete med Umeå kommun och i samverkan med Umeå universitet, Landstinget och Länsstyrelsen i Västerbotten arrangerar en temadag på Aula Nordica under hösten. Deltagarna kommer oftast från Västerbotten, men förhållandevis många kommer långväga ifrån också till dessa temadagar. Nu planerar vi som bäst programmet för temadag nummer fem som ska inträffa den 13 oktober. Arbetsnamnet är "Fördomar och fobier". Den dagens föreläsningar är tänkta att belysa problematiker omkring brott med homofobiska och främlingsfientliga motiv, våld i samkönade relationer och dessutom föreställningar och realiteter angående ungas utsatthet via Internet.

Seminarieerier

Brottsoffermyndigheten har drivit olika lokalt förankrade projekt. Sedan 2003 bedrivs ett sådant i Malmö med huvudsaklig inriktning på vittnesstödsverksamhet. De lokala projekten har alltid kombinerats med att myndigheten arrangerat seminarier. Den traditionen upprätthålls i Malmö. I år har två seminarier redan genomförts, ett om rätten till brottskadeersättning och ett om möjligheterna till ökad säkerhet för hotade personer. Ett tredje

seminarium återstår den 3 maj med temat "Offer för brott med främlingsfientliga motiv". Föreläsare då blir överåklagare Sven-Erik Alhem, diskrimineringsombudsmanen Katri Linna och Simon Andersson, forskare inom utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering på Justitiedepartementet.

Myndigheten har ambitionen att etablera traditionen med seminarier på ytterligare en ny ort under hösten.

Rädslans rum - om sexuella övergrepp mot kvinnor och barn

Uppmuntrande nog får vi ofta önskemål om att upprepa temadagar. Detta har i ovanligt hög grad gällt beträffande "Umeå-dagen" 2005 vars tema var "Rädslans rum - om sexuella övergrepp mot kvinnor och barn". En likartad temadag har genomförts i Göteborg. Syftet var också nu att belysa offrens rädsla, deras rädsla för att berätta och att inte bli bemötta med respekt. Den speglade rädslan som många professionella har för att inte kunna förstå, tolka och möta de som utsatts för övergrepp på ett adekvat sätt. Temadagen arrangerades av Brottsoffermyndigheten och Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Göteborg i samverkan med Tryggare och Mänskligare Göteborg. Vi är övertygade om att dagen förmedlade viktiga insikter om sexuella övergrepp och dessutom visade att myndighetssamverkan är möjlig. Bådadera är viktiga för brottsoffret och för att professionella insatser ska kunna leda fram till lagföring och upprättelse.

Externa uppdrag

Myndigheten får också alltför önskemål om att vår personal ska föreläsa på utbildningar som andra arrangerar. Under förra året kunde vi tacka ja till nästan 50 sådana externa uppdrag vid bl.a. universitet, för olika personalgrupper inom rättsväsendet och socialtjänsten liksom

för fortbildning av engagerade medlemmar inom olika ideella brottsofferorganisationer. Härigenom kunde vi aktualisera angelägna brottsofferfrågor för ytterligare ca 2 600 personer under 2005. En tendens är att det alltmer handlar om fortbildning för redan specialiserade grupper. En annan positiv tendens är att fortbildningen ofta har som syfte att förbättra samarbetet omkring brottsoffer på lokal eller regional nivå, särskilt efter utsatthet för vad som kan betecknas som kvinno- och barnfridsbrott.

Internationellt

Utöver detta har Brottsoffermyndigheten varit aktiv på ett antal nordiska och internationella konferenser, t.ex. med en föreläsning om svensk brottskadeersättning på ett internationellt möte i Riga inför de Baltiska staternas framtagande av lagstiftning om ersättning till brottsoffer för att nå EU-standard och aktiviteter inom det av Nordiska Ministerrådet stödda forskningsprogrammet "Kön och våld i Norden". Ett hedrande uppdrag till Anna Wergens, den av myndighetens anställda som haft flest EU-relaterade arbetsuppgifter, var att hon under 2005 utsågs till expert i Europarådets specialistgrupp för "Assistance on victims and prevention of victimisation". Uppgiften för gruppen var att uppdatera rekommendation nr 21 från 1987 om stöd till brottsoffer och förebyggande av viktimering.

Inom ett Sida-projekt om Rule of Law i Georgien genomfördes fyra seminarier i Tbilisi i samarbete med den svenska Åklagarmyndigheten. I seminarierna deltog domare, bl.a. från Högsta domstolen, åklagare och advokater. Nyfikenheten och vetgirigheten var påtaglig. Antagligen öppnades en sällsynt möjlighet att diskutera frågor som annars verkade vara mer eller mindre tabubelagda, särskilt angående sexualitet, men också angående mäns våld i nära relationer. Ett tecken på detta var att nästan inga sexualbrott anmäls och ingen av de närvarande åklagarna någonsin hade handlagt ett våldtäktsmål. Ett annat mångfacetterat problem är den utbredda korruptionen. Det märktes också tydliga ambitioner att agera emot den. För poliser pågår särskild utbildning och "police patrols" märktes i stadsbildningen. Deras bilar var inköpta med medel från den fond som byggts upp av tidigare korruptionspengar, som särskilt tjänstemän tvingats att återbetala i en speciell form av "plea bargaining". En samstämmig

önskan från deltagarna var ökade internationella kontakter och fortsatt utbildning: "We have to learn a lot!".

Samverkan

Brottsoffermyndighetens kompetens efterfrågas också i olika referens- och arbetsgrupper inom departement och andra myndigheter, bland annat i Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid, Barnombudsmannens myndighetsnätverk, information inom rättsväsendet och rättsväsendets nätverk kring hatbrott. Myndigheten är också samrådspart inom flera uppdrag som regeringen riktat till andra myndigheter, t.ex. Brottsförebyggande rådet angående medling och Åklagarmyndigheten angående Barnahus.

Allt starkare efterfrågan

Sammanfattningsvis är det uppenbart att Brottsoffermyndighetens funktion med att vara Kunskapscentrum i brottsofferfrågor möter en allt starkare efterfrågan. Detta är ett positivt tecken på att brottsofferperspektiv och brottsofferkompetens har fått ökad relevans inom många professioner. Vi ser det också som positivt att flera av arrangemangen och åtagandena varit möjliga att genomföra i samarbete med andra samhällsaktörer, såväl myndigheter som ideella brottsofferorganisationer. Allt detta vill vi på Brottsoffermyndigheten göra vårt bästa för att vidareutveckla, såväl inom Sverige som inom Norden, EU och i andra internationella sammanhang.

Gudrun Nordborg

NYHETER FRÅN BROTTSOFFERFONDEN

Antalet ansökningar till Brottsofferfonden fortsätter att öka. Det innebär att konkurrensen om medel är stor, även om fonden numera kan fördela cirka 30 miljoner kronor per år. Det blir allt viktigare med en genomtänkt ansökan. På Brottsoffermyndighetens hemsida finns anvisningar som kan vara till hjälp vid ansökan.

Brottsoffermyndigheten får varje år i regleringsbrevet från regeringen anvisningar om vilka brottsoffergrupper som Brottsofferfonden ska prioritera. Under 2006 ska verksamheter och projekt inriktade på utsatta kvinnor, barn och ungdomar samt offer för brott med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska, islamofobiska

eller homofobiska inslag prioriteras. Att dessa grupper är prioriterade innebär inte att andra grupper exkluderas. Det finns många områden där det pågår alltför få projekt och stödverksamheter. Några exempel är funktionshindrade brottsoffer och äldres utsatthet för brott.

Hösten 2005 arrangerade Brottsoffermyndigheten en viktimologisk forskarkonferens som samlade ett sextiotal aktiva forskare. Under konferensen presenterade 24 av deltagarna sina projekt i seminarieform. De många presentationerna gav en god översikt av den viktimologiska forskningen i Sverige och gav även en möjlighet att samlat följa upp fondfinansierade projekt. Vi är övertygade om att det kommer många nya forskningsrapporter och avhandlingar de kommande åren! Myndigheten planerar att regelbundet arrangera forskarkonferenser, nästa blir i september 2006. Konferenserna är en viktig mötesplats inte minst under det att myndighetens viktimologiska forskningsprogram *Rättigheter och motstånd* pågår.

Vi har i början av året genomfört besök hos vissa verksamheter och projekt. Besöken är ett led i vårt uppföljningsarbete men även ett tillfälle till dialog om det ideella arbetets villkor. Vi har blivit mycket väl mottagna och fått värdefull information för vårt fortsatta fondarbete.

*Elisabeth Wikén Jidell
Maria Königsson
Fredrik Selin*

REGRESS - VAD ÄR DET?

Brottsoffermyndigheten är kanske allra mest känd för att betala ut pengar till brottsoffer – cirka 90 miljoner årligen – men jag tänkte i denna text rikta uppmärksamheten mot ett område där myndigheten i stället hämtar in pengar, det handlar då om återkravsverksamhet, regress.

De flesta känner till att brottsoffer idag erbjuds ett visst grundskydd, åtminstone ekonomiskt, via försäkringsbolag eller via Brottsoffermyndigheten. Det man inte alltid tänker på är att det är gärningsmannen som är ansvarig för den skada som brottsoffret lider, och att det därför är han eller hon som är "rätt" betalare av ett skadestånd. Hur fungerar då detta – slipper gärningsmannen betala om brottsoffret

får betalt från något annat håll? Svaret på denna fråga är, åtminstone när det handlar om de gärningsmän vars brottsoffer får ersättning från Brottsoffermyndigheten, ett tydligt nej!

Den som utsätts för ett brott och blir tillerkänd ett skadestånd i en dom kommer en tid därefter att få ett erbjudande av kronofogdemyndigheten om kostnadsfri hjälp med indrivning av skadeståndet. Detta erbjudande bör man naturligtvis tacka ja till! Visar det sig efter kronofogdens utredning att gärningsmannen inte kan betala och man inte heller kan få full ersättning via någon försäkring, finns möjlighet att vända sig till Brottsoffermyndigheten med en ansökan.

När Brottsoffermyndigheten betalar ut pengar till ett brottsoffer tar myndigheten också – i enlighet med 17 § brottsskadeståndlagen – över brottsoffrets rätt till skadestånd eller annan ersättning (till exempel försäkringsersättning) "intill av Brottsoffermyndigheten utgivet belopp". Med stöd av detta försöker myndigheten numera alltid, i direkt anslutning till att ett beslut om ersättning fattats, kräva tillbaka utbetald ersättning från gärningsmannen.

För det enskilda brottsoffret är det viktigt att veta att man, om man fått brottsskadeersättning, inte längre kan kräva hela skadeståndet från gärningsmannen. Hela det belopp man fått från Brottsoffermyndigheten har "invecklats" av myndigheten, och brottsoffret måste själv omgående meddela kronofogdemyndigheten att man sätter ned sitt krav mot gärningsmannen med beloppet, eller se till att man inte tar emot för mycket pengar från gärningsmannen om denne erbjuder en betalning. Däremot är det viktigt att komma ihåg att man fortfarande får kräva

ersättning från gärningsmannen om det finns kvar någon mellanskillnad mellan det i domen utdömda beloppet och den ersättning som utbetalats från Brottsoffermyndigheten. Man kan också, om man vill, göra anspråk på ränta under förutsättning gärningsmannen dömts att betala sådan. I så fall kan man kräva ränta på hela sitt skadestånd fram till den tidpunkt man fått brottskadeersättning och ränta på eventuellt "kvarstående" belopp på tiden därefter, tills full betalning skett.

Under verksamhetsåret 2005 betalades 13,3 miljoner in till myndigheten, vilket är en ökning från året innan med 22 % och det finns idag över 10 000 aktiva återkravsärenden inregistrerade. Parallellt med att vi kräver ersättning i alla nyligen fattade beslut har vi kvar att gå igenom och registrera in ett antal tusen ärenden ur vårt arkiv. Sammantaget kan man med fog anta att resultatet kommer att fortsätta förbättras under kommande år.

Sten-Håkan Sidebo
Regressansvarig

BROTTSOFFERMYNDIGHETENS HATBROTTSPROJEKT

Att utsättas för ett brott upplevs för de flesta som något kränkande och skrämmande. Om du dessutom drabbas av brott på grund av den person du är, kan kränkningen upplevas som ännu allvarligare. Tyvärr är detta ändå något som ofta drabbar människor på grund av deras hudfärg, religionstillhörighet eller sexuella läggning, för att bara nämna några exempel.

I Brottsoffermyndighetens regleringsbrev anges att Brottsofferfonden bland annat ska prioritera verksamheter och projekt inriktade på offer för brott med rasistiska

främlingsfientliga, antisemitiska, islamofobiska eller homofobiska inslag, eller med andra ord offer för så kallade hatbrott. Problemet är att mycket få ansökningar av detta slag kommer in till Brottsofferfonden. Myndighetens konferens och rapport "Dubbel viktisering – invandrade brottsoffer i svensk kontext" har inte nämnvärt förändrat detta. Nya tankar om hur vi ska kunna stimulera till fler ansökningar till hatbrottsrelaterade projekt började därför snurra. Ganska snart insåg vi att det inte finns någon översiktlig bild av vilka verksamheter som pågår på området och därmed vet vi inte heller vad som saknas. Utan sådan kunskap är det svårt att på ett övertygande sätt uppmäna till nya projekt. Mot bakgrund av detta bestämde myndigheten att starta ett projekt för att kartlägga kunskapen om hatbrott i Sverige.

Syftet med kunskapsinventeringen är att få en överblick över den verksamhet som bedrivs kring hatbrott och därigenom få ytterligare underlag till en förbättring av stödet till offer för hatbrott. Genom att kartlägga såväl forskning som pågående insatser av olika samhällsorgan och ideella verksamheter hoppas vi få en klarare bild av vad som genomförs på området och kanske framförallt vad som behöver göras. En betydande del av projektet består alltså av materialinsamling, vilket kommer att ske genom litteratursökning, enkätutskick, telefonintervjuer och studiebesök.

Resultatet av det insamlade materialet är tänkt att ligga till grund för ett seminarium som ska hållas under hösten 2006. Deltagarna kommer att vara kunniga personer vi stött på under projektets gång. Förhoppningen är att seminariet ska bidra till nya tankar och idéer om hur situationen för offer för hatbrott ska förbättras. Avslutningsvis ska projektet sammanfattas i en rapport.

Vi befinner oss nu i början av detta intressanta projekt och ser fram emot många spännande möten och upptäckter. Hitills har vi gjort givande besök hos Forum för levande historia och Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum i Malmö, som har det rikstäckande ansvaret för åklagarnas arbete med hatbrott.

Har du tankar eller förslag kring projektet, eller kännedom om någon verksamhet som du tycker att vi bör känna till är du mer än välkommen att kontakta mig

som är projektansvarig eller Ivona Begic, som också är delaktig i projektet.

Chrystal Kunosson
Informatör
090-70 82 09
chrystal.kunosson@brottsoffermyndigheten.se

Ivona Begic
090-70 82 44
ivona.begic@brottsoffermyndigheten.se

NÄMNDEN FÖR BROTTSKADEERSÄTTNING

Brottskadeärenden, där huvudfrågan är av principiell karaktär liksom vissa omprövningsärenden, avgörs av nämnden. Nämnden, som består av verksamma domstolsjurister, särskilt sakkunniga i försäkringsfrågor samt ledamöter utsedda efter politisk erfarenhet och partitillhörighet, utses av regeringen. För närvarande består nämnden av följande personer; justitieråd Ann-Christine Lindeblad (ordförande), hovrättspresident Anders Jacobaeus, överåklagare Peter Hertting, professor Bill Dufwa, f.d. riksdagsledamot Märta Johansson och riksdagsledamot Ulla Löfgren. Ersättare är hovrättsråd Karl Matz, rådmann Anders Derberg, försäkringsjurist Urban Bergman, riksdagsledamot Margareta Israelsson och utbildnings- samordnare Linda Ylivainio.

RÅDET FÖR BROTTSOFFERFONDEN

Rådet beslutar om fördelning av medel från Brottsofferfonden. Rådet, som utses av regeringen, består av generaldirektör Margareta Bergström (ordförande), generaldirektör Jan Andersson, docent Tommy Andersson, docent Pär Anders Granhag, professor Gun Heimer, professor Håkan Hydén, professor Margareta Hydén och professor Marie Torstensson Levander.

B

SVERIGE

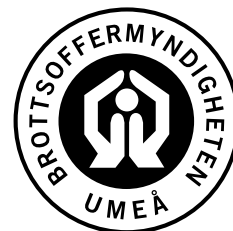
PORTO BETALT

BROTTSOFFERMYNDIGHETENBox 470, 901 09 Umeå
Servicetelefon: 090-70 82 00**3 maj 2006**
Offer för brott med främlingsfientliga motiv,
seminarium på Börshuset i Malmö

Förste talare är överåklagare Sven-Erik Alhem som presenterar Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Malmö, som bl.a. ansvarar för hatbrott. Diskrimineringsombudsmannen Katri Linna ger en redogörelse av DO:s erfarenheter av diskriminering ur ett brottsofferperspektiv. Slutligen föreläser forskaren Simon Andersson om Misstag och möjligheter i mötet mellan rättsväsende och den som kan ha utsatts för brott med främlingsfientliga motiv.

15 - 16 juni 2006
Brottsoffermyndigheten medverkar med
viktimologiska sessioner vid det av
Brå arrangerade Stockholm
Criminology Symposium**29 september 2006**
Viktimologisk forskarkonferens
i Stockholm**13 oktober 2006**
Fördomar och fobier,
temadag på Aula Nordica i Umeå

Brottsoffermyndigheten och Umeå kommun arrangerar en temadag för att belysa hur fördomar och fobier både kan skapa brottsoffer och påverka mötet med brottsoffer på ett icke önskvärt sätt. Dagen kommer att handla om brott med homofobiska och främlingsfientliga motiv, våld i samkönade relationer samt föreställningar och realiteter angående ungas utsatthet via Internet. Föreläsare blir Christian Diesen, Eva Tiby, Carin Holmberg, Mats Andersson, Åsa Landberg, Katri Linna, Hans Ytterberg och Sven-Erik Alhem.

17 november 2006
Vittnesstödskonferens för samordnare,
Stockholm**24 november 2006**
Konferens om offer för hatbrott,
StockholmGeneraldirektör:
Margareta Bergström
090-70 82 11 Brottskadestyrning:
Per Rubing
090-70 82 14 Avdelningsdirektör:
Hans Sjölander
090-70 82 19 Administrativ chef:
Knut Hardeland
090-70 82 22 Brottsofferfonden:
Elisabeth Wikén Jidell
090-70 82 38 Informationschef:
Gudrun Nordborg
090-70 82 32 Bibliotek och webb:
Mari Printz Norell
090-70 82 33 Vittnesstöd:
Hanna Lindell
090-70 82 18 Samordningsuppdraget:
Ulf Hjerpe
090-70 82 54**Nästa nummer**Utkommer i september
2006